

ДОВКІЛЛЯ І КЛІМАТ:

інформаційно-аналітичний огляд екологічної та кліматичної політики і права ЄС

травень 2017

Щоб отримувати огляди, надішліть листа з текстом "отримувати EUupdates" на адресу office@rac.org.ua

У ВИПУСКУ

Огляд охоплює новини з питань довкілля та зміни клімату в ЄС за травень 2017 року. Важливою подією місяця стала ратифікація ЄС Мінаматської конвенції про ртуть та прийняття нового регламенту про ртуть. Вийшли у світ звіт про якість води для купання в ЄС за результатами 2016 року, керівні принципи про торгівлю слоновою кісткою. Відбулися громадські консультації стосовно аграрної політики ЄС. Обговорювалися проблеми енергетичної та кліматичної політик ЄС.

Травень став місяцем, на який припали ювілеї основних інструментів ЄС у збереженні дикої флори та фауни в ЄС, започатковано святкування Європейського дня NATURA 2000 та відбувся щорічний захід в екологічній політиці ЄС – Зелений тиждень.

Темою місяця цього огляду є циркулярна економіка, впровадження якої перебуває на порядку денному ЄС. Що таке циркулярна економіка? Які її основні завдання та очікувані результати? Відповіді шукайте в огляді.

І для поповнення свого «жорсткого диску» знайомтеся з інформацією про джерела права ЄС та його інституції. У рубриці «Корисно знати» – лаконічно і доступно про Європейський Парламент й установчі договори ЄС.

Проект фінансується
Європейським Союзом

Проект співфінансується та впроваджується
МФ «Відродження»

Громадська
Синергія

Ресурсно-аналітичний центр
"Суспільство і довкілля"

ПРАВОВА АНАЛІТИКА

ДОВКІЛЛЯ

ЄС РАТИФІКУВАВ МІНАМАТСЬКУ КОНВЕНЦІЮ ПРО РТУТЬ

#Ртуть

11 травня Рада ЄС ухвалила рішення про ратифікацію від імені ЄС [Мінаматської конвенції про ртуть](#). Мінаматська конвенція про ртуть – глобальний договір прийнятий ще 10 жовтня 2013 року у м. Кумамото (Японія). Завдяки цій ратифікації конвенція набере чинності 16 серпня 2017 року.

17 травня ухвалено [Регламент \(ЄС\) 2017/852 Європейського Парламенту і Ради про ртуть](#) і заміну Регламенту (ЄС) № 1102/2008. Документ встановлює межі й умови щодо використання, зберігання і продажу ртуті, сполук та сумішей, що її містять, управління ртутними відходами та спрямовані на захист здоров'я людини і довкілля від антропогенних викидів і вивільнення ртуті та її сполук.

Джерело: [Рада ЄС](#)

ПОРЯДОК ДЕННИЙ ПАРЛАМЕНТСЬКОГО КОМІТЕТУ ENVI У ТРАВНІ 2017 РОКУ

#СкороченняВикидів, #Відходи, #Шум, #АграрнаПолітика

Комітет розглянув та провів голосування з низки екологічних питань, зокрема щодо внесення змін до Директиви 2011/65/ЄС про обмеження використання деяких небезпечних речовин в електричному й електронному обладнанні; зобов'язання держав-членів зі зменшення викидів парникових газів до 2030 років.

Окрім того, Комітет обговорив процедуру з екологічного звітування, у т. ч. анулювання Директиви 91/692/ЄЕС, що стандартизує і раціоналізує звітування щодо імплементації деяких директив з питань довкілля, обмінявся думками з впровадження Директиви 2002/49/ЄС щодо оцінки та управління шумовим забрудненням, озеленення Спільної аграрної політики ЄС.

Джерело: [Комітет з питань довкілля, охорони здоров'я та продовольчої безпеки](#)

ТОРГІВЛЯ НЕОБРОБЛЕНОЮ СЛОНОВОЮ КІСТКОЮ

#РесурсиДикоїПрироди

16 травня Європейська Комісія прийняла [Керівні принципи щодо режиму ЄС з регулювання торгівлі всередині ЄС та ре-експорту слонової кістки](#), ухвалені на виконання [Плану дій ЄС проти незаконної торгівлі ресурсами дикої природи](#). Документ спрямований на сприяння тлумаченню Регламенту Ради (ЄС) № 338/97 про захист видів дикої фауни і флори шляхом регулювання питань, пов'язаних з торгівлею ними. Комісія рекомендує державам-членам ЄС (1) призупинити ре-експорт необробленої слонової кістки та (2) забезпечити вузьке тлумачення положень права ЄС, що дозволяє внутрішню торгівлю в ЄС слоновою кісткою і ре-експорт обробленої кістки. Вона пропонує державам-

членам ЄС з 1 липня 2017 року не видавати ре-експортні документи на необроблену слоновою кістку, окрім виключних випадків – з метою культурного обміну (наприклад, музеї), науковою чи освітньою метою.

Джерело: [Європейська Комісія](#)

ГРОМАДСЬКІСТЬ ВИМАГАЄ РАДИКАЛЬНОГО РЕФОРМУВАННЯ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

#АграрнаПолітика, #ГромадськіКонсультації

2 травня завершилися громадські консультації щодо аграрної політики в ЄС. 258 708 громадян, 600 організацій громадянського суспільства і бізнесу звернулися до Європейської Комісії щодо необхідності радикального реформування аграрної політики ЄС. Як зазначає Європейське екологічне бюро (об'єднання екологічних організацій Європи), Спільна аграрна політика ЄС, на яку спрямовується майже 40 % бюджету ЄС, є основним фактором несталості сільськогосподарської діяльності в ЄС, оскільки стимулює промислове виробництво продуктів, яке спричиняє деградацію довкілля та втрати біорізноманіття.

Очікується, що Європейська Комісія представить результати громадських консультацій на конференції у Брюсселі 7 липня, а комюніке про майбутнє аграрної політики ЄС – до кінця 2017 року.

Джерело: [Європейське екологічне бюро](#)

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДЖУЮТЬ НАБЛИЖЕННЯ ЄС ДО ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

#Відходи, #ЦиркулярнаЕкономіка

У травні Європейське екологічне бюро оприлюднило результати дослідження стосовно підтримки державами-членами ЄС пропозицій з наближення політики ЄС щодо відходів до засад циркулярної економіки. Пропозиції були затвердженні Європейським Парламентом у березні 2017 року і включають підвищення об'ємів повторного використання муніципальних побутових відходів, сортування усіх видів відходів, включаючи біовідходи, відповідальності їх виробників та зменшення утворення відходів до 2030 року.

У дослідженні, серед іншого, вказано, що амбітні реформи законодавства про відходи піддалися критиці низкою держав. Зазначена ситуація може негативно вплинути на хід переговорів щодо циркулярної економіки.

Джерело: [Європейське екологічне бюро](#)

ЗВІТ ПРО ЯКІСТЬ ВОДИ ДЛЯ КУПАННЯ ЗА 2016 РІК

#Вода, #Звіт

У травні побачив світ [Звіт № 5/2017](#) від Європейського екологічного агентства та Європейської Комісії про якість води для купання у 2016 році. Про якість своєї води про-

звітувало більш ніж 21 000 берегових та внутрішніх об'єктів для купання. 96,3 % з них відповідають мінімальним вимогам стосовно якості води, що встановлені Директивою 2006/7/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 15 лютого 2006 року про управління якістю води, призначеної для купання. Більше того, 85,5 % таких об'єктів відповідають критерію «відмінно», який встановлює суворіші стандарти якості води (для порівняння у 2011 році він становив 78,1 %).

Як зазначено у Звіті, в останні роки спостерігається тенденція покращення стану води для купання в ЄС, що є результатом ефективності та дієвості європейського та національного законодавства і політики, покращення очистки стічних вод, каналізаційної системи, заохочення активного залучення громадськості до захисту довкілля загалом і водних басейнів зокрема.

Джерело: [Європейське екологічне агентство](#)

ЗМІНА КЛІМАТУ І ВОДНІ РЕСУРСИ В ЄС: ВИКЛИКИ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

#Аграрна Політика, #Вода, #ЗмінаКлімату

23 травня відбулась неформальна зустріч міністрів сільського господарства держав-членів ЄС за участі єврокомісарів з питань сільського господарства та довкілля. Під час зустрічі представлено й обговорено документ «Зміна клімату і водні ресурси в ЄС: виклики, що постають перед сільським господарством». Документ є результатом співпраці двох директоратів Європейської Комісії з довкілля та сільського господарства. Такий захід став продовженням Спільного плану дій щодо сприяння переходу до більш сталого сільського господарства і захисту води, опублікованого у квітні 2017 року.

Джерело: [Європейська Комісія](#)

НА ПОРЯДКУ ДЕННОМУ – РЕФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЕНЕРГЕТИЧНОГО ПРАВА

#Енергетика

5 травня відбувся П'ятий Віденський форум з європейського енергетичного права. Дискусія сфокусувалася на пакеті нового законодавства, названого Європейською Комісією «Чиста енергія для усіх європейців», а також обговорювалися Ініціатива щодо моделі ринку електроенергії, раціонального використання електроенергії, пропозиції стосовно відновлюваних джерел енергії.

Джерело: [Секретаріат Енергетичного співтовариства](#)

ЄВРОПА СВЯТКУЄ ДЕНЬ NATURA 2000

#NATURA2000, #ЕкоЗахід

2017 є роком 25-річчю Директиви 92/43/ЄЕС про збереження природного середовища існування дикої флори та фауни та Програми LIFE*, які разом з Директивою 2009/147/ЄС про захист птахів є [ключовими інструментами](#) у збереженні та сталому використанні природи в ЄС, особливо через мережу природоохоронних територій NATURA 2000. З нагоди цього 15 травня 2017 року у Брюсселі Європейська Комісія ра-

зом з Європейським Парламентом, Головуючим в Раді ЄС і Комітетом Регіонів підписали спільну декларацію про встановлення 21 травня [Європейського дня NATURA 2000](#), який святкуватиметься щороку в ЄС.

Проголошення Європейського дня NATURA 2000 є одним з перших заходів, впровадження яких передбачено [Планом дій задля природи, людей і економіки](#), ухваленого напередодні – 27 квітня – за результатами [перевірки відповідності](#) директивам про захист птахів та оселищ. План фокусується на 4 пріоритетах, які охоплюють 15 заходів, що мають бути виконані до 2019 року.

* Фінансовий інструмент ЄС, запроваджений у 1992 році, спрямований на підтримку екологічних, природоохоронних і кліматичних проектів усередині ЄС.

Джерело: [Європейська Комісія](#)

ЗЕЛЕНИЙ ТИЖДЕНЬ

#ЕкоЗахід

Зелений тиждень ЄС* відбуватиметься з 29 травня по 2 червня 2017 року. Його тематика – «Зелені робочі місця для більш зеленого майбутнього». Протягом заходу увага фокусуватиметься на екологічній політиці ЄС щодо створення зелених робочих місць та їхнього внеску у розвиток економіки, сталого розвитку та соціально-відповідального зростання в ЄС.

Зелений тиждень охоплює низку подій, зокрема, Саміт ЄС щодо зелених робочих місць (30-31 травня), церемонію нагородження Зеленою премією у трьох категоріях – «Довкілля», «Природа та Біорізноманітність», «Зміна клімату».

* Зелений тиждень ЄС – щорічний захід в ЄС, який залучає керівні органи держав, лідерів екологічного громадянського суспільства, а також будь-яких зацікавлених осіб з ЄС та міжнародної спільноти до обговорення європейської екологічної політики.

Джерело: [Європейська Комісія](#)

КОРИСНО ЗНАТИ

Європейський Парламент

#ЄвропейськіІнституції

Європейський Парламент – орган Європейського Союзу, що обирається громадянами держав-членів кожних 5 років. Зараз складається з 751 депутата. Кожна держава-член ЄС делегує до парламенту певну кількість депутатів, пропорційно до кількості населення. Адміністрація Європейського Парламенту знаходиться в Люксембурзі, а пленарні засідання відбуваються в Страсбурзі та Брюсселі.

Разом з Радою ЄС і Європейською Комісією бере участь у законодавчому процесі, контролює діяльність інституцій ЄС (затверджує склад Європейської Комісії, має право висловлювати їй вотум недовіри, адресує запити Комісії і Раді), поділяє з Радою бюджетні повноваження (ухвалює річний бюджет та контролює його виконання).

Комітет з питань довкілля, охорони здоров'я та продовольчої безпеки— один із 20 постійних комітетів Європейського Парламенту.

Установчі договори ЄС

#ДжерелаПраваЄС

Установчі договори ЄС – джерела первинного права Європейського Союзу. Вони встановлюють цілі ЄС, визначають правила для європейських інституцій щодо прийняття рішень та зв'язку ЄС з державами-членами. Будь-яка діяльність, що здійснюється ЄС, базується на установчих договорах. Основні установчі договори: Договір про функціонування Європейського Союзу (підписаний у Римі в 1958 р. як Договір про створення Європейського Економічного Співтовариства) і Договір про Європейський Союз (підписаний у Маастрихті у 1992 р.).

Установчими договорами визначається, що сфера довкілля належить до спільної компетенції ЄС і держав-членів, а політика ЄС щодо довкілля сприяє збереженню, захисту та покращенню якості довкілля, захисту здоров'я людей, раціональному використанню природних ресурсів, вирішенню регіональних та глобальних екологічних проблем.

ЗМІНА КЛІМАТУ

ЗАВЕРШИЛАСЬ ЧЕРГОВА СЕСІЯ КЛІМАТИЧНИХ ПЕРЕГОВОРІВ ООН У БОННІ #ПаризькаУгода

8-18 травня в Бонні (Німеччина) відбулася чергова сесія допоміжних органів Рамкової конвенції ООН про зміну клімату. Спеціальна робоча група з Паризької угоди працювала над розробленням структури майбутнього зводу правил реалізації Паризької угоди за різними тематичними напрямками (запобігання, адаптація, прозорість, глобальне підведення підсумків, сприяння виконанню зобов'язань, інші питання). Відповідні правила заплановано затвердити у 2018 році.

Джерело: [Європейська Комісія](#)

СКОРочЕННЯ ВИКИДІВ В ЄС У 2016 РОЦІ #ПарниковіГази, #СкороченняВикидів, #ТоргівляВикидами

Викиди парникових газів від всіх операторів, які беруть участь у системі торгівлі викидами ЄС, знизилися приблизно на 2,6 % в 2016 році, порівняно із рівнем викидів 2015 року.

Європейська система торгівлі викидами охоплює більше 11 000 електростанцій і виробничих установок у 28 країнах-членах ЄС та Ісландії, Норвегії та Ліхтенштейні, а також викиди від авіакомпаній, що виконують рейси між європейськими аеропортами. Відповідно до вимог, всі установки (стаціонарні й авіакомпанії) зобов'язані звітувати про свої викиди у 2016 році до 31 березня 2017. Перевірені дані про викиди є загальнодоступними для громадськості.

Джерело: [Європейська Комісія](#)

ЄВРОПАРЛАМЕНТ ЗАКЛИКАЄ ДО ПІДВИЩЕННЯ АМБІТНОСТІ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ТА КЛІМАТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ #ВідновлюванаЕнергетика, #Енергоефективність, #ПаризькаУгода, #СкороченняВикидів

У проекті доповіді Європарламенту з питань енергетичного регулювання наголошено на необхідності вжиття заходів для підвищення амбітності політики з питань зміни клімату для виконання Паризької угоди зі зміни клімату. Зокрема скоротити викиди вуглекислого газу до нуля до 2050 року, перейти на 100 % відновлювану енергоефективну економіку, яка включає збільшення цілі ЄС-2030 щодо використання відновлюваних джерел та енергоефективності на 45 % і 40 %, відповідно.

Джерело: [Мережа зі зміни клімату – Європа](#)

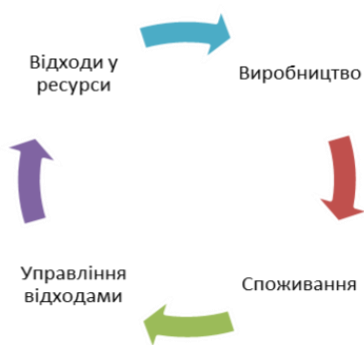
ТЕМА МІСЯЦЯ

ЦИРКУЛЯРНА ЕКОНОМІКА

#ЦиркулярнаЕкономіка

У грудні 2015 року Європейська Комісія прийняла рішення про поступовий перехід ЄС до циркулярної економіки. Політична мета, яку цим рішенням переслідувала ЄК – це дати суб'єктам господарювання чіткий сигнал про напрямок розвитку економіки у довготривалому плані, включаючи чіткі й амбітні цільові показники щодо управління відходами. Стратегічна ж мета полягає у стимулюванні економічного зростання економік держав-членів ЄС через посилення їх сталості та конкурентоспроможності.

Що таке циркулярна економіка?

Малюнок 1. Коли відходи стають ресурсами

Циркулярна економіка – це економіка, де цінність товарів, матеріалів та ресурсів зберігається в економічних процесах якомога довше, а утворення відходів зведено до мінімуму. Традиційно, в сучасних економічних процесах значна частина матеріалів втрачається, хоча такі матеріали можна утилізувати чи переробляти. Циркулярна економіка протиставляється концепції лінійної економіки, яка функціонує за принципом «бери-виробляй-викидай».

У чому полягає план дій ЄС?

План дій із переходу до циркулярної економіки містить заходи щодо кожного етапу руху матеріалів: виробництво, споживання, управління відходами, вторинна сировина.

- **Виробництво**, як перший етап життєвого циклу товарів, включає заходи щодо дизайну товарів (наприклад, тривалішого використання чи придатного до ремонту) та щодо процесу їх виробництва (зокрема, енергоефективність).
- **Споживання** – план дій включає цілу низку завдань, зокрема щодо покращення еко-маркування та зниження утворення побутових відходів.
- **Управління відходами** є центральним елементом плану дій (законодавчі пропозиції у цій сфері були частиною так званого пакету щодо циркулярної економіки, прийнятого Європейською Комісією). Метою є досягнути високого рівня переробки усіх відходів та зниження обсягів їх захоронення. Так, встановлено цільовий показник переробки побутових відходів – 65% до 2030 року, відходів упаковки – 75% до 2030 року.
- Розвиток ринку **вторинної сировини** є важливим елементом останнього етапу: перетворення відходів на ресурси. Зокрема, Європейська Комісія зобов'язалась розробити стандарти якості вторинної сировини та стимулювати повторне використання водних ресурсів.

Малюнок 2. Циркулярна та зелена економіка
Джерело: Європейське екологічне агентство

Які очікувані результати?

ЄС очікує стимулювати економічне зростання та створення робочих місць, та водночас зменшити тиск на довкілля, у тому числі забруднення. Очікується, що перехід до циркулярної економіки створить 580 тис. додаткових робочих місць, дозволить бізнесу заощадити 600 млрд. євро, зменшить викиди парникових газів на 450 млн. тон до 2030 року. Заходи з енергоефективності у виробництві товарів дозволить кожному домогосподарству заощадити 465 євро на рік вже у 2020 році. В цілому, конкурентоспроможність європейських економік значно зростає, зокрема за рахунок зниження залежності від імпорту рідкісних матеріалів та сировини.

Чи вже забули про зелену економіку?

Концепція циркулярної економіки не суперечить, а доповнює або надає пріоритетності окремим елементам зеленої економіки та сталого розвитку. Зосередження уваги на циркулярній економіці – результат зосередження уваги ЄС на економічних аспектах розвитку, та, частково, зниження уваги до екологічних аспектів розвитку.

ОФІЦІЙНО:

[An EU action plan for the Circular Economy \(2015\)](#)

[An ambitious EU circular economy package \(2015\)](#)

[Report from the Commission on the implementation of the Circular Economy Action Plan \(2017\)](#)

Із запитаннями та уточненнями звертайтеся до: Козак Зоряна, zoryana.kozak@rac.org.ua

Архів оглядіє: <http://www.rac.org.ua/oglyad/spetsialni-oglyady>

Усі права на цю публікацію належать ГО «Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство довкілля». На цю публікацію поширюються умови ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства – Некомерційна – Поширення На Тих Самих Умовах 4.0 Міжнародна Публічна Ліцензія» (CC BY-NC-SA 4.0).

